

บทที่ ๓

สภาพและปัญหาการดำเนินชีวิตด้วยหลักปัจจัย ๔ ของครูโรงเรียนโคกล่าม พิทยาคม อำเภอดุทรพัชรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

ในบทนี้จะเป็นการแสดงถึงสภาพและปัญหาการดำเนินชีวิตด้วยหลักปัจจัย ๔ ของครูโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม อำเภอดุทรพัชรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ประวัติโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม อำเภอดุทรพัชรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด สภาพและปัญหาการดำเนินชีวิตด้วยหลักปัจจัย ๔ ของครูโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม อำเภอดุทรพัชรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

๓.๑ ประวัติ โรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม อำเภอดุทรพัชรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

ประวัติโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคมโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคมได้รับการอนุมัติจากกรมสามัญศึกษาให้จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๒๒ บริเวณที่ดินเอกชนร่วมกันบริจาค และจัดขึ้นสมทบจากเงินบริจาคของประชาชนในท้องถิ่นเพื่อจัดซื้อที่ดินรวมเนื้อที่ ๓๕ ไร่ ๓ งาน ๔๒.๘ ตารางวา บริเวณคอนทิสใต้ของหมู่บ้านโคกล่ามหมู่ที่ ๒ ตำบลโคกล่าม ทำการสอนแบบสหศึกษา ตั้งแต่วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๒๒ ปีแรกมีนักเรียน ๔๕ คน ครูปฏิบัติการสอน ๓ คน มีผู้บริหาร ๑ คน โดยมีนายสงวน บุญเจริญ ผู้ช่วยศึกษาธิการอำเภอดุทรพัชรพิมาน รักษาการในตำแหน่งครูใหญ่ ระยะแรกอาศัยอาคารโรงเรียนชุมชนโคกล่าม บ้านโคกล่ามเป็นสถานที่ทำการเรียนการสอน

วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๒๒ นายประสิทธิ์ พุกยาภรณ์ มาดำรงตำแหน่งครูใหญ่คนแรก เมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๒๒ ได้ย้ายมาบริเวณที่ตั้งในปัจจุบันโดยอาศัยอาคารเรียนชั่วคราวที่ประชาชนร่วมกันจัดสร้าง

ปีการศึกษา ๒๕๒๒ ได้รับเงินงบประมาณสร้างอาคารเรียนชั่วคราว ช. ๐๓ จำนวน ๑ หลัง บ่ออาคาร รพช. ๑ บ่อ

ปีการศึกษา ๒๕๒๓ ได้งบประมาณสร้างอาคารเรียนชั่วคราว ช. ๐๕ จำนวน ๑ หลัง เดินสายไฟเข้าโรงเรียน กรป. กลางปราบพื้นที่และขุดสระน้ำให้

ปีการศึกษา ๒๕๒๔ ได้รับงบประมาณสร้างอาคารเรียนถาวรแบบ ๒๑๖ ค จำนวนครึ่งหลัง บ้านพักครู ๑ หลัง หอน้ำประปาและระบบส่งน้ำ

ปีการศึกษา ๒๕๒๕ เข้าโครงการโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท (ม.พ.ช. ๒ รุ่นที่ ๓) ได้รับงบประมาณสร้างอาคาร ๒๑๖ ค เพิ่มเติม อาคารวิทย์ CS.๒๐๘ จำนวน ๑ หลัง

อาคารโรงฝึกงานอุตสาหกรรม , คหกรรม , และเกษตรกรรมอย่างละ ๑ หน่วย ระบบไฟฟ้า ๕๐ K.V.E บ้านพักครู ๑ หลัง

ปีการศึกษา ๒๕๒๕ ได้รับงบประมาณสร้างบ้านพักครู ๑ หลัง

ปีการศึกษา ๒๕๓๐ เข้าโครงการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา (คอมต.ศส)

ปีการศึกษา ๒๕๓๔ เข้าโครงการโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม (มพขสรุ่นที่ ๓)

ปีการศึกษา ๒๕๓๗ ได้รับงบประมาณอุดหนุนเก็บน้ำฝนจำนวนเงิน ๕๓๐,๐๐๐ บาท

ปีการศึกษา ๒๕๓๘ เปิดทำการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ปีการศึกษา ๒๕๓๙ เข้าโครงการปฏิรูปการศึกษาระบบสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ กรมสามัญศึกษาได้คำสั่งแต่งตั้ง นายชาติชาย ศักดิ์คำดวง มาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม

ปีการศึกษา ๒๕๔๑ ได้รับงบประมาณสร้างอาคารเรียนชั่วคราวกึ่งถาวรขนาด ๖ ห้องเรียน จำนวน ๑ หลัง

ปีการศึกษา ๒๕๔๔ ได้รับงบประมาณ ก่อสร้างอาคาร หอประชุม แบบ ๑๐๐ / ๒๗ จำนวน ๑ หลังวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๔๕ กรมสามัญศึกษา ได้มีคำสั่ง แต่งตั้ง นางสาวเบญจวรรณ เจริญสะอาด มาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน*

๓.๒ สภาพและปัญหา การดำเนินชีวิตด้วยหลักปัจจัย ๔ ของครูโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

สภาพการดำเนินชีวิตด้วยหลักปัจจัย ๔ ของครูโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด และ การประยุกต์ใช้หลักความพอเพียงในการดำเนินชีวิตของครูโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ๔ ด้าน ด้านอาหาร ด้านที่อยู่อาศัย ด้านเครื่องนุ่งห่ม ด้านการรักษาโรค

สภาพและปัญหาการดำเนินชีวิตด้วยหลักปัจจัย ๔ ของครูโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัด ด้วยอาชีพหน้าที่ การงานที่รีบเร่งทำให้เวลาเป็นปัญหา และสภาพทางสังคม ค่านิยมต่างๆ ก่อให้ครู โรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม เกิดความฟุ้งเฟ้อ ในการดำเนินชีวิต ทำให้เกิดปัญหาการเป็นหนี้สินของครูโรงเรียน โคกล่ามพิทยาคม การดำรงชีวิตของครูอันเป็นไป

* แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ๒๕๕๕ – ๒๕๕๘, โรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม, อำเภอจตุรพักตรพิมาน, จังหวัดร้อยเอ็ด, (อัดสำเนา).

ตามกระแสของสภาพของความเป็นอยู่ในสังคมปัจจุบัน คือต้องดิ้นรนแสวงหาความสุข ความสะดวกสบาย ด้วยความฟุ้งเฟ้อ ด้วยรสนิยมอันอันทนสมัย ทำให้เกิดความไม่พอเพียงของตัวบุคคล ที่มีความฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย ไม่ว่าด้านอาหาร ก็ฟุ่มเฟือยไม่ดูสภาพของตน ด้านเครื่องนุ่งห่ม ก็ใช้แต่ของที่แพงแต่เกิดประโยชน์น้อย ด้านที่อยู่อาศัย ก็สร้างกันอย่างหรูหรา ไม่มีก็หาหีบยืมกู้หนี้ยืมสินมาสร้าง และด้านยารักษาโรค โดยเฉพาะสังคมไทยปัจจุบันนี้ ไม่ว่าจะเป็นสังคมไหนก็ตาม มักปล่อยชีวิตใช้ชีวิตที่ไม่ระวังภัยที่จะเกิดโรคตามมา

การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษานั้น จะต้องมุ่งพัฒนาที่ตัวครูก่อนเป็นอันดับแรก เพราะครูเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังสิ่งต่างๆ ให้แก่เด็ก การที่ครูจะถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังสิ่งต่างๆ ให้แก่เด็กได้ ครูจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ก่อน เพราะเมื่อครูเข้าใจแล้ว ครูก็จะเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้ ถ้าครูจะสอนให้เด็กรู้จักพอ ครูต้องรู้จักพอก่อน อาชีพครูในสังคมไทย ถือเป็นอาชีพที่มีเกียรติมีศักดิ์ศรี ได้รับการยกย่องเป็น ‘แม่พิมพ์ของชาติ’ เป็นต้นแบบที่ช่วยเหลือหล่อหลอมเด็กและเยาวชนของชาติให้เติบโตมาเป็นคนที่มีคุณภาพของสังคม ซึ่งคนที่จะมาทำอาชีพเรือจ้างนั้นต้องเป็นคนเสียสละตัวเองอย่างยิ่งเดิมทีครูที่ทำหน้าที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาในสังคมไทย ก็ไม่ได้เป็นคนที่มียาได้อะไรมากมายอยู่แล้ว เพราะในสังคมไทยโบราณ บรรดาครูจะไม่มีการเรียกอาณัติสินจ้างกับลูกศิษย์ที่มาฝากเนื้อฝากตัว และบางทีอาจจะต้องเลี้ยงข้าวปลาอาหารลูกศิษย์ด้วยซ้ำ แต่สิ่งตอบแทนที่บรรดาครูเหล่านั้นได้รับคือฐานะทางสังคมที่สูงกว่าคนอื่นๆ ในชุมชน เป็นที่นับหน้าถือตา และเป็นเสมือนผู้นำชุมชนคนหนึ่ง และวัฒนธรรมการนับถือครูก็สืบทอดกันมาในสังคมไทยจนถึงปัจจุบันแต่เมื่อเวลาผ่านไป เอาเข้าจริงๆ แล้ว ครูของการศึกษาในระบบทุกวันนี้ ก็เป็นเหมือนลูกจ้างคนหนึ่งที่ถูกปกครองจ่ายเงินจ้างให้มาสอนบุตรหลาน ไม่ได้มีบุญคุณกับลูกศิษย์ท่วมหัวอย่างเมื่อก่อน

ดังนั้น การจะดำรงสภาพของ ‘ผู้มีหน้ามีตาในชุมชน’ เอาไว้ ก็ต้องเปลี่ยนมานับเรื่องของวัตถุแทน ลองสังเกตดูก็ได้ว่าคนที่เป็นครูนั้น มักจะมีบ้านที่ใหญ่กว่าใคร ต้องมีรถเก๋งขับ มีการแต่งกายและความเป็นอยู่ที่ดีกว่าคนในชุมชนคนอื่นๆ เวลาถึงงานบวชงานแต่ง ก็ต้องไปเป็นเกียรติในงาน ทั้งๆ ที่รายได้ของครูที่เป็นเงินเดือนนั้น บางทีอาจจะเทียบไม่ได้เลยกับรายรับของร้านขายของชำหน้าปากซอย และเนื่องจากรายได้ที่น้อย และค่าใช้จ่ายทางสังคมที่สูงของครูนี้เอง

ฐานะของครูโรงเรียนโกลาหลพิทยาคมส่วนมากยังจัดอยู่ในระดับที่รายจ่ายไม่สมดุลกับรายได้ โดยเฉพาะครูที่มีครอบครัวแล้ว ต้องผ่อนทั้งบ้านทั้งรถ ค่าเทอมลูก เงินเดือนที่ได้รับย่อมไม่พอกับรายจ่าย ซึ่งทางออกที่เหลือของครูก็คือการกู้เงิน โดยเฉพาะกับครูที่เป็นราชการเพราะสามารถกู้เงินได้ง่ายกว่าครูโรงเรียนเอกชนมาก ‘สหกรณ์ออมทรัพย์ครู’ จึงเป็นเจ้าหนี้รายใหญ่ของ

ครูโรงเรียนรัฐบาลทั่วประเทศ เมื่อเงินเดือนของครูไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย (และใช้หนี้) จึงเป็นเรื่องธรรมดาที่บรรดาแม่พิมพ์ของชาติจะต้องเอาเวลาไปทำมาหากินในทางอื่น ก็เลือกที่จะทำงานสอนพิเศษนอกเหนือจากการสอนในห้องเรียน การไปทำงานอื่นนอกเหนือจากการสอนในห้องเรียนนั้น มักจะนำมาสู่ปัญหาคุณภาพของการสอน

การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษานั้น จะต้องมุ่งพัฒนาที่ตัวครูก่อนเป็นอันดับแรก เพราะครูเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังสิ่งต่างๆ ให้แก่เด็ก การที่ครูจะถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังสิ่งต่างๆ ให้แก่เด็กได้ ครูจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ก่อน^๒ เพราะเมื่อครูเข้าใจแล้ว ครูก็จะเป็นอย่างดีที่ดีให้แก่เด็กได้ ถ้าครูจะสอนให้เด็กรู้จักพอ ครูต้องรู้จักพอก่อน โดยครูต้องอยู่อย่างพอเพียงและเรียนรู้ไปพร้อมกับเด็ก ต้องมีสติในการเลือกรับข้อมูลต่างๆ ที่เข้ามา รู้จักเลือกรับและรู้จักต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ หมั่นศึกษา เพิ่มพูนความรู้ อย่างเป็นขั้นตอนไม่ก้าวกระโดด ต้องรู้จักพิจารณาข้อมูลอย่างเป็นขั้นเป็นตอน จะได้รู้จัก และเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับสภาพและผลจากการเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ได้อย่างรอบคอบ และระมัดระวัง เป้าหมายสำคัญของการขับเคลื่อนคือการทำให้เด็กรู้จักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปลูกฝัง อบรม บ่มเพาะให้เด็กมีความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ดังนั้น เมื่อครูมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว ก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพ และนำไปเป็นแนวปฏิบัติในการดำรงชีวิตได้ เมื่อนั้นจึงถือว่าการขับเคลื่อนการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ประสบความสำเร็จ” ไม่มีเหตุผล และ ไม่มีภูมิคุ้มกัน ปัญหาที่แท้จริง นั้นส่วนมากมาจากความไม่พอประมาณ ความไม่มีเหตุผล และไม่มีภูมิคุ้มกัน การจะทำให้ผู้คนเข้าใจถึงความสัมพันธ์เกี่ยวโยงทั้งหมดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ต้องเปลี่ยนความเชื่อและทัศนคติหลายอย่างของผู้คนในทุกระดับ ว่าสังคมที่พัฒนา อยู่ดีมีสุขนั้น ไม่ใช่เงินเพียงอย่างเดียว แต่การมีชีวิตอยู่ตามอัตภาพถือว่าเป็นความสัจจริงที่ทุกคนจะต้องให้ความเคารพ การอยู่อย่างไม่ยึดมั่นถือมั่นสิ่งใดๆ ไร้พันทนาการน่าจะเป็นความสุขที่แท้จริงมากกว่าการต้องมีวัตถุมากมาย การดำเนินชีวิตในแต่ละวันให้มีความสุข ความเจริญและประสบกับความสำเร็จในหน้าที่การงานต่างๆ นั้น จะต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง ช่วยในการพัฒนาชีวิต การหนึ่งของการดำรงชีวิตของศาสนาพุทธคือการยัง

^๒ ปรียานุช พิบูลสราวุธ, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๐), หน้า ๑๒๔-๑๒๕.

“วีระ ปันทรัพย์, “การศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร อำเภอเมืองสมุทรสาคร”, สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๑).

ชีวิตด้วยปัจจัย ๔ อย่างพอดี คือ อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค ปัจจัยทั้ง ๔ นี้เป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตในสังคมชีวิตประจำวันของมวลมนุษย์ ที่ดิ้นรนในแต่ละวันเพื่อการยังชีวิตให้อยู่รอด ทำมาหากินเพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง ทำทุกวิถีทางเพื่อให้ตนเองมีที่อยู่ มีอาหาร มีเงิน มีสวัสดิการเป็นต้น เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น มีที่อยู่ที่ดีขึ้น มีอาหารที่ดี มีเงินตราเพื่อสนองและบำบัดความต้องการของตนเองสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาความต้องการของมนุษย์ เพื่อให้ได้มาซึ่งความมั่งคั่งแห่งโภคทรัพย์ เมื่อมนุษย์มีความเป็นอยู่ที่ดีแล้วการที่จะพัฒนาให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์ เรื่องที่ง่ายขึ้น^๔ แต่ปัจจัย ๔ แบบพอเพียงนั้นจะให้สมบูรณ์ต้องมีอีกปัจจัยหนึ่งเข้ามาเชื่อมด้วยคือการสำคัญแห่งการบริโภคตามมัชฌิมาปฏิปทาของพระพุทธ ศาสนาอยู่ที่การรู้จักประมาณ รู้จักพอดีในการบริโภคเป็นปัจจัยที่ ๕ คือ โภชนะมัตตัญญูตา ได้แก่ การพิจารณาปัจจัย ๔ ถือเป็นเรื่องสำคัญเพราะชีวิตความเป็นอยู่ของทุกคนต้องเกี่ยวเนื่องด้วยปัจจัย ๔ การบริโภคใช้สอยปัจจัย ๔ ด้วยพิจารณา คือบริโภคด้วยปัญญา ไม่บริโภคด้วยตัณหาบริโภคด้วยตัณหา ก็คือ บริโภคเพื่อเสพรส เมื่อมุ่งเอร็ดอร่อย คือสนองความรู้สึกชอบใจไม่ชอบใจ เอาแค่ความสุขจากการเสพ ที่ว่าสุขในเรื่องของอาหารก็คืออร่อย เป็นการสนองตัณหาซึ่งอยากบำรุงบำเรอตา หู จมูก ลิ้น กายด้าเป็นเครื่องนุ่งห่มก็มุ่งความสวยงามตลอดจนแข่งขันฐานะกันเอาอาหารเครื่องนุ่งห่ม เอาที่อยู่อาศัยเป็นเครื่องอวดแสดงฐานะ การทำอย่างนี้ ไม่เป็นการสนองความต้องการที่แท้จริงของชีวิต หรือเรียกว่าไม่ได้เป็นเครื่องแสดงการมีคุณภาพชีวิต^๕

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สอนในเรื่องของทางสายกลาง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความเป็นอยู่ การอยู่อาศัย การกิน การบริโภค การเจริญสมาธิภาวนา พระพุทธองค์ทรงสรรเสริญเรื่องมัชฌิมาปฏิปทา ทางสายกลาง

ปัจจุบันนี้ปัญหาเรื่องเศรษฐกิจเป็นสาเหตุให้คนดำเนินชีวิตแบบสุดโต่ง โดยเฉพาะครูโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคมมีปัญหาในเรื่องการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยในฐานะเป็นกรรมการสถานศึกษามีส่วนเกี่ยวข้อง กับ โรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตด้วยหลักปัจจัย ๔ ของครูโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลสัมฤทธิ์การดำเนินชีวิตด้วยหลักปัจจัย ๔ ของครูโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านอาหาร

ปัญหาด้านอาหาร

^๔ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), การพัฒนาที่ยั่งยืน, พิมพ์ครั้งที่ ๕. (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๔๓), หน้า ๗๔.

^๕ เรื่องเดียวกัน (ป.อ. ปยุตฺโต), การพัฒนาที่ยั่งยืน, หน้า ๓๐.

อาชีพครูเป็นอาชีพที่ต้องอยู่กับสังคมคนหมู่มาก พบปะคนมากมาย ภาษีสังคมสูงจึงไม่ค่อยมีเวลา เรื่องการประกอบอาหารทานเอง เวลาไปอบรมหรือสัมมนา ก็ต้องไปเป็นหมู่ใหญ่เป็นสังคม ดังนั้นการรับประทานอาหารจึงจำเป็นต้องใช้บริการกับร้านที่มีมาตรฐานมีรสนิยม หรือตามภัตตาคาร ที่คอยบริการอาหารตามความต้องการของลูกค้า การใช้บริการแต่ละครั้งก็แพง ส่วนมากอาหารก็จะเป็นประเภท ผัด ทอด ต้มยำ หรือบางครั้งก็ต้องอาศัยร้านสะดวกซื้อ

**ผลการสัมภาษณ์การดำเนินชีวิตด้วยหลักปัจจัย ๔ ของครูโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม
อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด เครื่องนุ่มห่ม**

ปัญหาด้านเครื่องนุ่มห่ม

ครูคือฐานะทางสังคมที่สูงกว่าคนอื่นๆ ในชุมชน เป็นที่นับหน้าถือตา และเป็นเสมือนผู้นำชุมชนคนหนึ่ง การแต่งกายและความเป็นอยู่ที่ดีกว่าคนในชุมชนคนอื่นๆ บางครั้งการสวมใส่เสื้อผ้าก่อให้เกิดปัญหาการปรับตัวในสังคม เช่น เมื่อไปงานเลี้ยงจะต้องซื้อเสื้อผ้าใหม่ และลดน้ำหนักเพื่อให้สวมเสื้อผ้าได้สวยงาม สวมเสื้อที่ไหล่หนุนฟองน้ำเพื่อให้รู้สึกตัวเองดูงดงามชวนมอง ไม่ล้าสมัยและไม่แตกต่างไปจากผู้อื่น เมื่อรูปร่างเปลี่ยนแปลงอ้วนหรือผอมลง ทำให้สวมเสื้อผ้าที่มีอยู่เดิมไม่ได้ หรือในบางครั้งครูต้องมีชุดชุดฟอร์มทำงาน หรือ บ้างวันก็ต้องมีชุดที่ต้องใส่ประจำวันอีก ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ปัญหาเกี่ยวกับเครื่องนุ่มห่ม มีมากมาย

**ผลการสัมภาษณ์การดำเนินชีวิตด้วยหลักปัจจัย ๔ ของครูโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม
อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านยารักษาโรค**

ปัญหาด้านยารักษาโรค

ด้วยอาชีพราชการที่มีเวลาจำกัด ในการเจ็บป่วยแต่ละครั้งก็ต้องอาศัยคลินิกตามจังหวัดเพื่อความสะดวกสบายรวดเร็วหรือโรงพยาบาลเอกชนที่เขามีการบริการด่วนทันใจ หรือเลือกซื้อหรือจัดหาด้วยตัวเอง เช่น จากร้านชำ ร้านขายยา

**ผลการบทสัมภาษณ์การดำเนินชีวิตด้วยหลักปัจจัย ๔ ของครูโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม
อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านที่อยู่อาศัย**

ปัญหาด้านที่อยู่อาศัย

ครูเป็นอาชีพต้องมีการพบปะผู้คนมากมายมีสังคมที่กว้างขวางดังนั้นที่อยู่อาศัยจะต้องสำคัญในการต้อนรับเพื่อนหรือบุคคลสำคัญ ในบางครั้งก็ต้องมีการจัดงานเลี้ยง และสังสรรค์ที่บ้าน บ้านจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง

ในสมัยหนึ่ง อาชีพครูในสังคมไทยถือเป็นอาชีพที่มีเกียรติมีศักดิ์ศรี ได้รับการยกย่องเป็น ‘แม่พิมพ์ของชาติ’ เป็นต้นแบบที่ช่วยเหลือหล่อหลอมเด็กและเยาวชนของชาติให้เติบโตมาเป็นคนที่มีคุณภาพของสังคม ซึ่งคนที่จะมาทำอาชีพเรือจ้างนั้นต้องเป็นคนที่เสียสละตัวเองอย่างยิ่ง

แต่จากผลการสำรวจของสวนดุสิตโพลในหัวข้อ 'ความเชื่อมั่นครูไทย ประจำปี' พบว่าคนไทยให้คะแนนความเชื่อมั่นในตัวครูไทยเพียง ๗.๔๔ คะแนน จากคะแนนเต็ม ๑๐ ซึ่งลดลงจากปีที่แล้วถึง ๐.๓๕ คะแนน และประเด็นที่คนไทยเชื่อมั่นในตัวครูไทยน้อยที่สุด ๓ อันดับแรกตามลำดับก็คือ

๑. การเป็นหนี้สินของครู

๒. การแสดงออกทางอารมณ์

๓. เรื่องของความประหยัดไม่ฟุ้งเฟ้อ^๖

ใครๆ ก็รู้ว่าอาชีพอันทรงเกียรติอย่างครูบาอาจารย์นั้น เป็นอาชีพที่มีรายได้ไม่มากนัก และยังในสังคมปัจจุบันที่เป็นสังคมที่ขับเคลื่อนด้วยเงินตรา เงินเดือนอันน้อยนิดของบรรดาครูอาจจะไม่พอใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เมื่อรายรับไม่สมดุลกับรายจ่าย สิ่งที่มาตามก็คือการกู้หนี้ยืมสินนั่นเอง และนั่นก็เป็นจุดเริ่มต้นของความไม่มั่นใจในตัวครูไทย ในเรื่องของการเป็นหนี้สินที่อาจจะส่งผลกระทบไปถึงคุณภาพการสอนและการเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ลูกศิษย์หลายคนอาจจะสงสัยว่า แล้วบรรดาครูบาอาจารย์ทั้งหลายมีค่าใช้จ่ายอะไรหนักหนา เงินเดือนถึงไม่พอใช้

ค่าใช้จ่ายของครู

เดิมทีครูที่ทำหน้าที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาในสังคมไทย ก็ไม่ได้เป็นคนที่มีรายได้อะไรมากมายอยู่แล้ว เพราะในสังคมไทยโบราณ บรรดาครูจะไม่มีการเรียกอาภิสินจ้างกับลูกศิษย์ที่มาฝากเนื้อฝากตัว และบางทีอาจจะต้องเลี้ยงข้าวปลาอาหารลูกศิษย์ด้วยซ้ำ แต่สิ่งตอบแทนที่บรรดาครูเหล่านั้นได้รับคือฐานะทางสังคมที่สูงกว่าคนอื่นๆ ในชุมชน เป็นที่นับหน้าถือตา และเป็นเสมือนผู้นำชุมชนคนหนึ่ง และวัฒนธรรมการนับถือครูก็สืบทอดกันมาในสังคมไทยจนถึงปัจจุบันแต่เมื่อเวลาผ่านไป เอาเข้าจริงๆ แล้ว ครูของการศึกษาในระบบทุกวันนี้ ก็เป็นเหมือนลูกจ้างคนหนึ่ง ที่ผู้ปกครองจ่ายเงินจ้างให้มาสอนบุตรหลาน ไม่ได้มีบุญคุณกับลูกศิษย์ท่วมหัวอย่างเมื่อก่อน ดังนั้นการจะดำรงสภาพของ 'ผู้มีหน้ามีตาในชุมชน' เอาไว้ ก็ต้องเปลี่ยนมาเน้นเรื่องของวัตถุแทนและเนื่องจากรายได้ที่น้อย และค่าใช้จ่ายทางสังคมที่สูงของครูนี้เอง ที่ทำให้คนรุ่นใหม่ ไม่อยากเป็นครูสักเท่าไร ถึงแม้สถานะของครูในสังคมไทยจะถูกรองรับด้วยวาทกรรม อย่าง 'แม่พิมพ์ของชาติ' 'เรือจ้างผู้เสียสละ' ก็ตาม

ในโลกปัจจุบัน เกียรติและศักดิ์ศรีก็ไม่น่าจะมีค่าไปกว่าตัวเลขเงินเดือนที่ได้รับจริง กลับกลายเป็นว่าอาชีพที่มีเกียรติอย่างครู กลับกลายเป็นอาชีพท้ายๆ ที่เด็กรุ่นใหม่เลือกทำ ไปสอบเข้าที่ไหนไม่ได้ ก็มาเรียนเป็นครูไว้ก่อนทั้งๆ ที่ไม่อยากเป็น แล้วก็จบไปเป็นเรือจ้างเงินเดือนน้อยและค่อยๆ แฉวเรือเข้าสู่สายธารของการเป็นหนี้...ก็ไม่พอใช้ เลยต้องไปกู้... “อาชีพครูเป็นอาชีพที่

^๖ <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9530000006884> [-/-/-]

ต้องทำด้วยใจ ถ้าคุณรักงานนี้แล้วเงินเดือนก็ไม่ใช่ว่าเรื่องสำคัญ สำหรับผมนะ ขึ้นอยู่กับวิธีการใช้ชีวิตของคุณ แต่ก็ต้องยอมรับว่าเรื่องครูเป็นหนี้เป็นเงินเป็นเรื่องจริง”

วราวุธ น้อยศิริ ครูสอนวิชาภาษาไทยของโรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด กล่าว และเขายังยืนยันถึงความจริงข้อหนึ่งให้เห็นได้ว่า ครูนั้นเป็นอาชีพที่ได้เงินเดือนน้อยจริงๆ “ตอนที่เข้ามาทำงานใหม่ๆ เงินเดือนเริ่มต้นที่ ๘,๕๐๐ บาทต่อเดือน แต่บางทีก็อาจจะได้ค่าสอนพิเศษอยู่บ้าง จะหาทางออกโดยการบอกให้ต้นสังกัดขึ้นเงินเดือนก็ยาก ปัญหาที่เรื้อรังแบบนี้แก้ไม่ตกหรอก ก็ต้องยอมรับว่าเลือกที่จะทำอาชีพนี้แล้วรวยยาก” ซึ่งจากข้อเท็จจริงที่เห็นกันอยู่ดำดว่า นอกจากอาชีพครูจะเป็นอาชีพที่รวยยากแล้ว ฐานะของครูส่วนมากยังจัดอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำจน และเป็นความจนแบบถาวรอีกด้วย โดยเฉพาะครูที่มีครอบครัวแล้ว ต้องผ่อนทั้งบ้านทั้งรถ ค่าเทอมลูก เงินเดือนที่ได้รับย่อมไม่พออนุณอน ซึ่งทางออกที่เหลือของครูก็คือการกู้เงิน โดยเฉพาะกับครูที่เป็นราชการเพราะสามารถกู้เงินได้ง่าย ซึ่ง ‘สหกรณ์ออมทรัพย์ครู’ นี่เอง ที่เป็นเจ้าหนี้รายใหญ่ของครูโรงเรียนรัฐบาลทั่วประเทศ

“เคยเป็นหนี้สูงสุดประมาณห้าแสนบาท ก็กู้มาซื้อบ้านทำบ้าน ครูส่วนมากมักจะกู้เงินกันที่สหกรณ์ออมทรัพย์ครู ซึ่งจำนวนเงินที่สามารถกู้ได้นั้น แล้วแต่เงินหุ้นที่มีอยู่และเงินเดือนมากสุดก็กู้ได้เป็นล้านเลย และการผ่อนชำระก็จะหักจากเงินเดือนโดยตรง มันก็ง่าย ไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ แต่ใช้เพื่อนครูด้วยกันเป็นคนค้ำประกัน เพราะไม่มีใครหนีไปไหนแน่นอน แต่เขาก็จะไม่ให้กู้จนถูกหักเงินเดือนมากเกินไปนะ จะเหลือไว้ให้ใช้สองพันบ้าง ห้าพันบ้าง ส่วนดอกเบี้ยที่ต้องจ่ายก็แพงกว่าธนาคารนิดเดียว อ้อ...นอกจากสหกรณ์ฯ แล้ว ก็ยังมีแบงก์มาปล่อยกู้บ้าง อย่าง แบงก์กรุงไทย หรือออมสินก็มีโครงการเงินกู้สำหรับข้าราชการครู แต่เงินที่ปล่อยจะไม่เยอะมากเหมือนสหกรณ์ดอกเบี้ยก็เยอะกว่า”^๑

ครูไก่อ (ขอสงวนนามจริง) โรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด กล่าวถึงยอดหนี้ที่ตนเคยเป็น (และยังเป็นอยู่) ซึ่งเจ้าหนี้ของเธอนั้นก็คือ สหกรณ์ออมทรัพย์ครู ที่ทางหนึ่งก็เป็นเสมือนแหล่งทุนใหญ่ที่ทำให้ครูซึ่งมีเงินเดือนน้อยอย่างเธอหายใจหายคอคล่องขึ้น แต่อีกด้านก็เป็นเหมือนพันธนาการอันแข็งแกร่งที่ทำให้ชีวิตของครูหนีไม่พ้นสภาพของลูกหนี้เสีย

“การเป็นหนี้ของครูนี้อาจจะต้องผ่อนกันตลอดชีวิต เพราะการกู้ของสหกรณ์ฯ นี่พิเศษอยู่อย่างหนึ่ง คือสามารถกู้เพิ่มได้เรื่อยๆ สมมติว่าเป็นหนี้อยู่หนึ่งแสนบาท ผ่อนชำระไปได้สองหมื่นห้าแล้ว ทางสหกรณ์ก็จะสามารถอนุมัติให้กู้เพิ่มได้อีก มันก็จะต่อไปเรื่อยๆ ทบไปตลอด

^๑ สัมภาษณ์, วราวุธ น้อยศิริ, โรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด, ๑๐ มกราคม ๒๕๕๖.

ดังนั้นครูก็จะเป็นหนี้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แต่ก็ทำยังไงได้ ที่กู้มาก็เพราะว่ามันไม่พอใช้จริงๆ รายได้ครูมันน้อยกว่าอาชีพอื่นๆ และไม่มีรายได้พิเศษอะไร อย่างเก่งก็หางานสอนพิเศษมาทำ หรือไม่ก็ขายตรงพวกเครื่องสำอางหรือของใช้ต่างๆ แทน”^๔

สรุปไม่ได้ว่า การครูที่เป็นหนี้ จะทำให้จิตวิญญาณความเป็นครูหายไปหรือไม่ แต่ที่เห็นและเป็นอยู่นั้น ก็พอจะมองออกมาว่า ทุกวันนี้ ครูทั้งหลายมี 'เวลา' ให้แก่ลูกศิษย์น้อยลง เพราะต้องเอาเวลาไปคิดทำมาหากินอย่างอื่นหรือบรรเทาภาระหนี้สิน แทนที่จะใส่ใจกับลูกศิษย์

^๔ สัมภาษณ์, ครูไก่, โรงเรียนโคกล่ามพิทยาคม อำเภอดุสิตรพิตมาน จังหวัดร้อยเอ็ด,